

Groene parels

Monumentale bomen in Haren

Definitieve nota, 17 november 2009

Samenvatting

De gemeente heeft de naam de groene parel van het Noorden voornamelijk te danken aan de vele bomen die er zijn. De bomen zijn de dragers van het groene karakter van de gemeente. Om het groene karakter voor de toekomst te garanderen zijn de monumentale bomen geïnventariseerd. Een boom is een monument wanneer hij tachtig jaar of ouder is en een waarde vervult ten aanzien van beeldbepalendheid, cultuurhistorie, dendrologie, natuur of zeldzaamheid.

Uit de inventarisatie blijkt dat er 149 bomen monumentaal zijn. Het gaat hier om 90 bomen in particulier eigendom en 59 zijn van de gemeente. Voor een groene gemeente lijkt dit aantal laag. Echter zijn alleen de solitaire bomen en boomgroepen binnen de bebouwde kom getoetst aan de selectiecriteria. De bomenlanen en boom- en houtwallen zijn elementen die niet snel in zijn geheel zullen verdwijnen. Daarnaast zijn vele boom- en houtwallen al beschermd in bestemmingsplannen.

De bomen die voorkomen op de monumentale bomenlijst beschermen we op verschillende manieren. Ten eerste zal in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) geregeld worden dat er voor deze bomen geen kapvergunning wordt afgegeven. Daarnaast zal een bomeneffectanalyse uitgevoerd moeten worden bij planvorming en werkzaamheden bij monumentale bomen. Uit de analyse komt naar voren wat de effecten zijn van bijvoorbeeld bouwplannen op bomen. Bij negatieve effecten zullen bouwplannen aangepast worden om behoud van de bomen te garanderen. Ook het juist en tijdig onderhouden draagt bij aan het behoud van monumentale bomen. Het uitvoeren van onderhoud kan een kostbare aangelegenheid zijn. Om particuliere eigenaren tegemoet te komen in de kosten in een subsidieverordening opgesteld. Alleen ingrepen voor de duurzame instandhouding worden tot maximaal 50% van de kosten met een maximum van € 500,- vergoed.

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding	4
1.1 <i>Aanleiding</i>	4
1.2 <i>Doel van de monumentale bomenlijst</i>	4
1.3 <i>Leeswijzer</i>	5
Hoofdstuk 2 Wanneer is een boom een monument	6
2.1 <i>Locatie van de bomen</i>	6
2.2 <i>Beoordelingscriteria</i>	6
2.3 <i>Resultaten van de inventarisatie</i>	7
Hoofdstuk 3 Bescherming van monumentale bomen	8
3.1 <i>Bestemmingsplan</i>	8
3.2 <i>Algemene Plaatselijke Verordening</i>	8
Hoofdstuk 4 Beheren van monumentale bomen	10
4.1 <i>Onderhoud van een monumentale boom</i>	10
4.2 <i>Subsidieeregelingen</i>	10
4.2.1 <i>De Bomenstichting</i>	10
4.2.2 <i>Gemeentelijke subsidieverordening</i>	11

Bijlagen

1. Totaalijst monumentale bomen
2. Factsheets monumentale bomen + overzichtskaart
3. Bomen Effect Analyse
4. Toevoeging Algemene Plaatselijke Verordening
5. Subsidieverordening Onderhoud Monumentale Bomen 2009

Hoofdstuk 1 Inleiding

Een groene leefomgeving is een van de eigenschappen van onze gemeente die zeer gewaardeerd wordt door de inwoners. Niet voor niets staat Haren bekend als ‘de groene parel van het Noorden’. Het landschap dat tot ver in de kernen van de dorpen is waar te nemen bepaalt grotendeels het karakter. De bomenlanen verbinden de kernen met het buitengebied. De aanwezigheid van de lanen en de solitaire bomen in de openbare ruimte, een kleine 16.000 in aantal, maar ook de solitaire bomen in de particuliere tuinen hebben een grote bijdrage aan het groene beeld van onze gemeente.

In deze nota is aangegeven wanneer een boom in aanmerking komt voor de monumentale status en hoe de bescherming en het beheer ervan een bijdrage levert aan het behoud van het karakter van de groene parel van het Noorden.

1.1 Aanleiding

Het groen in de openbare ruimte spreekt veel mensen tot de verbeelding. Dit komt omdat bomen vanwege hun leeftijd onderdeel van zijn de geschiedenis; bomen kunnen namelijk verhalen vertellen. Ook hebben bomen door hun verschijningsvorm een grote uitstraling en zijn daarmee van invloed op de kwaliteit van de leefomgeving. Meerdere onderzoeken hebben aangetoond dat groen een positieve invloed heeft op de kwaliteit van het leven. Iedere verandering of ingreep die invloed heeft op het groene karakter ligt gevoelig. Zorgvuldig omgaan met het groen is daarom van belang. Gezien de grote bijdrage van bomen aan het groene beeld verdienen ze een zorgvuldige benadering.

Daarbij moeten we in gedachten houden dat het decennia duurt voordat een boom een desgewenste omvang heeft gekregen om invloed op het beeld te kunnen uitoefenen. Het oud worden en behouden van deze bomen is een langdurig proces waarbij rust en continuïteit gewaarborgd moeten zijn. In de huidige dynamische samenleving zijn veranderingen aan de orde van de dag. Ook in de openbare ruimte waar bomen mede zorgen voor een prettig vertoeven. Daarnaast kunnen zij gezien worden als bakens in de gebouwde omgeving en het landschap. Echter, door de verstedelijking komen bomen steeds meer onder druk te staan. Aanleg van nieuwe woongebieden en bedrijventerreinen, verbouwingen en uitbreidingen aan woongebouwen en de toenemende mate van ‘vergrijsing’ (verharding) zorgt voor ontgroening. Niet alleen door het kappen van bomen. Ook de omstandigheden waarin bomen groeien verslechteren, met alle gevolgen voor de kwaliteit van het bomenbestand.

Om de vergrijsing in algemene zin tegen te gaan zal er op hoofdlijnen vastgesteld moeten hoe wij met onze bomen om willen gaan. Daartoe zullen we een bomenstructuurplan opstellen. In het bomenstructuurplan wordt iets gezegd over de opbouw van het bomenbestand (soorten, leeftijd en kwaliteit), wat de gewenste boomstructuur is (onderscheid in hoofdstructuur: bijvoorbeeld bomen langs belangrijkste doorgaande wegen en nevenstructuur: bomen in woonstraten) en hoe deze te bereiken is (prioriteitstelling en financiële onderbouwing voor realisatie ervan). Ook het kapbeleid is hier onderdeel van. Een uitwerking van dit geheel is het opstellen van een monumentale bomenlijst. Hiermee wordt aangegeven welke bomen zo waardevol zijn dat we deze koste wat kost willen behouden. Er is voor gekozen dit onderdeel al uit te werken omdat de afgelopen jaren veel zorgen zijn geuit over het kappen van oude en kenmerkende bomen. Het opstellen van een monumentale bomenlijst kan de eerste opzet zijn naar een breder bomenbeleid. Dit past binnen de profilering van Haren als groene parel van het Noorden en het verbeteren van het beleid waarmee het dorp Haren in 2006 is bekroond tot groenste van Nederland.

1.2 Doel van de nota monumentale bomen

Met de nota monumentale bomen streven we het doel na om door middel van het vaststellen van een lijst de meest bijzondere bomen te behouden. Dit doen we enerzijds door kaders te formuleren die voorzien in bescherming van de monumentale bomen. Anderzijds stimuleren we het tijdig uitvoeren van onderhoud aan deze bijzondere houtopstanden om de conditie op peil te houden en daarmee behoud te verlengen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk twee geven we de criteria aan die bepalen wanneer een boom monumentaal is. De resultaten van de inventarisatie aan de hand van deze criteria zijn weergegeven. Hoe we de bomen willen beschermen benoemen we in hoofdstuk drie. Tenslotte geeft hoofdstuk vier aan welke rol het onderhoud van bomen speelt bij behoud en hoe we particuliere eigenaren tegemoet kunnen komen in het financieren van het onderhoud.

Hoofdstuk 2 Wanneer is een boom een monument

We streven in de gemeente een dynamisch bomenbestand na. Dit houdt in dat het bomenbestand is opgebouwd uit bomen van verschillende soorten en leeftijden. Zo willen we nieuwe bomen aanplanten die in de toekomst het groene karakter moeten voortzetten. Maar omdat het decennia duurt voordat de nieuwe aanplant een volwassen beeld geeft is het ook van belang de bomen die nu waardevol te behouden. Dit zijn de pareltjes in het bomenbestand, oftewel de monumentale bomen.

Maar wanneer is een boom monumentaal? De locatie van de boom is van belang, maar ook de leeftijd, één of meerdere specifieke kenmerken (bijvoorbeeld beeldbepalendheid) en de conditie waarin de boom verkeert. In dit hoofdstuk beschrijven we de voorwaarden waaraan een boom moet voldoen wil hij opgenomen worden op de monumentale bomenlijst.

2.1 Locatie van de bomen

Zowel in de kernen als in het buitengebied zijn bomen aanwezig die we als bijzonder kunnen bestempelen. Het doel van de monumentale bomenlijst is juist die bomen te beschermen die we het meest waardevol vinden. Overlast, ruimtelijke ontwikkelingen en bouwactiviteiten, die het meest voor komen in de kernen, zijn de redenen waarom bomen verdwijnen. Het gaat hierbij vaak om solitaire bomen of bomen in een groep. In het buitengebied vinden er aanzienlijk minder ruimtelijke ontwikkelingen plaats die bedreigend zijn voor houtopstanden.

Solitaire bomen als beeldbepalende elementen komen in het buitengebied weinig voor. Het landschap buiten de kernen wordt grotendeels gevormd door grotere elementen zoals boom- en houtwallen en laanbeplanting. Deze elementen zijn grotendeels gemeentelijk eigendom. Het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) geeft de waarde van deze landschapselementen aan. Behoud van deze karakteristieke elementen is als zeer gewenst omschreven. Een nieuw op te stellen bestemmingsplan Buitengebied zal het instrument zijn die de bescherming van deze landschapselementen kan regelen. Het Landschapsuitvoeringsplan (LUP) is een uitwerking van het LOP. Het LUP geeft per deelproject aan welke doelen er bereikt moeten worden om de kenmerkende landschapstypen en landschappelijke elementen te behouden of te versterken. Het project 'Herstel kleine landschapselementen' is een project die de doelen uit een aantal deelprojecten realiseert.

2.2 Beoordelingscriteria

Naast de locatie is er een aantal voorwaarden waaraan de boom aan moet voldoen wil deze de monumentale status verkrijgen. De Bomenstichting, een landelijke stichting die zich inzet voor behoud van bomen, heeft een aantal voorwaarden opgesteld die door veel gemeenten worden gehanteerd om te bepalen wanneer een boom een monument is. De Bomenstichting heeft door middel van het hanteren van deze voorwaarden zelf ook al een landelijk register opgesteld waarin zowel particuliere als gemeentelijke bomen zijn opgenomen. De voorwaarden die de bomenstichting heeft opgesteld zijn goed toepasbaar voor de inventarisatie van de monumentale bomen in Haren.

Een boom komt in aanmerking voor de monumentale status wanneer hij voldoet aan twee voorwaarden. De eerste voorwaarde is de minimale leeftijd van 80 jaar. Daarnaast zal de boom aan een van de volgende specifieke kenmerken moeten voldoen:

1. De boom vervult een beeldbepalende waarde

De boom is door zijn verschijning onvervangbaar voor het karakter van de omgeving.

2. De boom vervult een cultuurhistorische waarde, bijvoorbeeld door:

- herdenkingsboom; geplant ter gelegenheid van een belangrijke gebeurtenis.
- markeringsboom; geplant ter markering, zoals grensbomen in het agrarisch gebied, of bakenbomen langs de rivieren.
- kruis/kapelboom; naast een kapel of kruisbeeld om de locatie te benadrukken.
- bijzondere (snoei)vorm.
- de boom is een aanvulling op een gemeentelijk of rijksmonument.

3. De boom heeft een dendrologische waarde

De boom is van een zeldzame soort of variëteit. Of een bijzondere groeivorm als gevolg van natuurlijke oorzaken bijvoorbeeld tweestammig, meerstammig.

4. De boom heeft een natuurwaarde

De boom heeft betekenis doordat er zeldzame planten of dieren in leven.

5. De boom is zeldzaam

De boom is de dikste, oudste of hoogste in de gemeente, regio of provincie. Ook kan het een soort zijn die in bepaalde delen van Nederland veel voor komt, maar in Haren weinig is toegepast.

Daarnaast zal een boom een minimale levensverwachting moeten hebben van tien jaar.

Bomen in de vorm van laanbeplanting in de kernen zijn in het Landschapsontwikkelingsplan omschreven als belangrijke verbindende elementen met het buitengebied. Aangezien de waarde van deze elementen dus al is aangegeven hebben deze bomen geen plek gekregen op de monumentale bomenlijst. Hetzelfde geldt voor boom- en houtwallen. In een aantal bestemmingsplannen zijn deze elementen al beschermd. Daarnaast zal het in 2010 op te stellen bomenstructuurplan de mate van belangrijkheid van structurelementen (de lanen en boom- en houtwallen) aangeven. Alleen solitaire bomen en boomgroepen zijn op dit moment geïnventariseerd voor de monumentale status. Bij de herziening van de monumentale bomenlijst, die eens per vijf jaar plaatsvindt, is het mogelijk om houtwallen op te nemen.

2.3 Resultaten van de inventarisatie

Aan de hand van de genoemde criteria in paragraaf 2.2 is er een inventarisatie uitgevoerd. Alle gemeentelijke en particuliere bomen in de dorpen Glimmen, Haren, Onnen en Noordlaren zijn aan de criteria onderworpen. Dit heeft geleid tot een lijst met bomen die aan deze criteria voldoen. Hieronder is per kern aangegeven wat de resultaten van de inventarisatie zijn.

Locatie	Particulier eigendom	Gemeentelijk eigendom
Glimmen	6	3
Haren	51	54
Onnen	20	0
Noordlaren	13	2
Totaal	90	59

In totaal zijn er 149 monumentale bomen in de gemeente. In bijlage 1 is een totaallijst weergegeven van de monumentale bomen. Bijlage 2 bevat factsheets van alle monumentale bomen. Op deze factsheets is specifieke informatie over de boom vermeldt. Tevens zijn overzichtskaarten toegevoegd waarop alle monumentale bomen zijn weergegeven.

Hoofdstuk 3 Bescherming van een monumentale bomen

Als we monumentale bomen willen behouden dan zal er ingezet moeten worden op twee middelen om dit mogelijk te maken. Het op de juiste manier van beschermen van de boom maakt het deels mogelijk dat deze voor de toekomst behouden blijft. Het scheppen van de juiste juridische kaders is daarbij van belang. Dit hoofdstuk gaat in op de mogelijkheden van bescherming van monumentale bomen.

3.1 Bestemmingsplan

Het bestemmingsplan geeft aan welke ruimtelijke ontwikkelingen er allemaal mogelijk zijn binnen een bepaalde bestemming. In voorschriften is aangegeven wat qua ontwikkeling is toegestaan. Deze voorschriften bepalen de mate van bescherming, bijvoorbeeld voor waardevolle boom- en houtwallen. Er zijn al enkele bestemmingsplannen waarin de bescherming van deze elementen is geregeld. Door het toepassen van aanlegvergunningen blijft het behoud van zo'n elementen gegarandeerd. Er zijn wel werkzaamheden mogelijk, maar deze zullen het element niet dusdanig beschadigen dat het daarmee verloren gaat.

Geen extra bescherming voor solitaire bomen

Voor solitaire bomen (bijvoorbeeld monumentale) passen we deze vorm van bescherming nog niet toe. Het beschermen van solitaire bomen via het bestemmingsplan voegt ook niet zo heel veel toe. Aan het toekennen van een bestemming zijn altijd voorschriften gekoppeld. Deze voorschriften moeten het element behouden. Aangezien het hier om solitaire bomen gaat zullen werkzaamheden die volgens de voorschriften uitgevoerd mogen worden altijd schade aanrichten aan de boom. Deze werkzaamheden kunnen de conditie van de boom aantasten en daarmee het behoud in gevaar brengen.

Bomen buiten groenbestemming

Bomen binnen een groenbestemming vinden via het bestemmingsplan voldoende bescherming. Het kan voorkomen dat bomen buiten een groenbestemming staan, bijvoorbeeld bestemming woon-doeleinden. Voor deze bomen is de bescherming niet goed geregeld. Een aanvraag voor een bouwvergunning die aan alle voorschriften voldoet zal worden verleend. De aanwezigheid van een bijzondere boom binnen deze bestemming is op dit moment geen reden om een bouwvergunning te weigeren. Ondanks dat er een kapvergunning nodig is om een boom te kunnen vellen, geeft het verlenen van een bouwvergunning de boodschap af dat de boom van ondergeschikt belang is. Dit is te ondervangen om de bijzondere bomen een status mee te geven: een monumentale status door middel van het vaststellen van een lijst met monumentale bomen.

Bomen Effect Analyse als beschermmiddel

Ook is het mogelijk een Bomen Effect Analyse uit te laten voeren. Bij het indienen van een bouwplan zal er gekeken moeten worden of toekomstige bouwactiviteiten schade kan toebrengen aan een boom. De BEA kan verplicht gesteld worden bij voorgenomen werkzaamheden in de directe omgeving van een (monumentale) boom. De BEA is een gestandaardiseerde methode die sinds 2003 wordt toegepast. De methodiek beoordeelt de mogelijke gevolgen van bouw- of aanlegwerkzaamheden op bomen. Indien uit de beoordeling blijkt dat een duurzaam behoud van de bomen niet mogelijk is, dan dient er een alternatief voor de bouw- en aanlegwerkzaamheden ontwikkeld worden. Bij een aanvraag tot bouwvergunning kan het uitvoeren van een BEA tot een verplicht onderdeel behoren. Een uitgewerkte leidraad van een BEA is terug te vinden in bijlage 3.

3.2 Algemene Plaatselijke Verordening

De Algemene Plaatselijke Verordening is de lokale wetgeving die onder andere aangeeft wanneer er bepaalde vergunningen nodig zijn. Zo ook voor het bewaren van houtopstanden. De huidige verordening regelt de bescherming van houtopstanden. Wanneer een houtopstand op 130 cm boven maaiveld een stamotrek heeft van 60 cm of meer, dan is een kapvergunning nodig om de houtopstand te mogen kappen. Iedere boom waarvoor een kapvergunning wordt aangevraagd toetsen wij op een aantal weigeringsgronden. Constateren wij dat een boom een hoge waarde vervult op één van weigeringsgronden, dan zal een kapvergunning worden geweigerd. De boom blijft behouden. De beoordelingscriteria uit de APV komen overigens grotendeels overeen met de criteria waarmee de monumentale bomenlijst is opgesteld.

Extra artikel verordening

Voor het beschermen van monumentale bomen is het op zich niet noodzakelijk de huidige verordening aan te passen. Uit de huidige beoordelingssystematiek zal naar voren komen dat een potentiële monumentale boom waar een kapvergunning voor is aangevraagd waardevol is en daarmee behoudenswaardig. Toch heeft het maken van een extra artikel over monumentale bomen een meerwaarde.

De verordening regelt de afstemming tussen de verschillende vergunningen die nodig zijn om een ontwikkeling te kunnen realiseren. Om tot een goede afstemming te komen moeten wel alle benodigde vergunningen worden aangevraagd. Wanneer dit niet of niet gelijktijdig gebeurt kan het zo zijn dat een vergunning is verleend die negatieve gevolgen heeft voor een houtopstand. Het toekennen van een monumentale status aan bijzondere bomen zorgt ervoor dat bomen behouden kunnen blijven. Deze status dient te worden vastgelegd in een extra artikel van de APV.

Het artikel geeft aan dat het college een lijst vaststelt. Daarnaast verwijst het artikel naar beleidsregels die gelden voor monumentale bomen. Deze beleidsregels hanteert het college van Burgemeester en Wethouders bij het maken van een belangenafweging voor een aanvraag voor een kapvergunning voor een monumentale boom. Want het kan natuurlijk nog steeds voorkomen dat er een aanvraag voor een kapvergunning binnenkomt. Het toepassen van beleidsregels zorgen voor behoud van de boom. De beleidsregels zijn als volgt:

Beleidsregels monumentale bomen

1. Monumentale bomen worden niet gekapt, tenzij er sprake is van een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, noodtoestand of andere bijzondere situatie waarbij sprake is van zwaarwegende (algemene) belangen.
2. Het college stelt een lijst met monumentale bomen vast. Deze lijst wordt eens per vijf jaar geactualiseerd.

Aanvragen kapvergunningen worden getoetst aan de volgende criteria:

1. Staat de boom op de monumentale bomenlijst zoals door het college is vastgesteld.
  - nee, dan valt de boom onder de algemene kapverordening.
  - ja, zie 2.
2. Is er sprake van een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid of een noodtoestand?
  - nee, de boom wordt niet gekapt, zie 3.
  - ja, de boom kan met een noodkapvergunning worden gekapt. De noodkapvergunning wordt afgegeven door de (waarnemend) burgemeester.
3. Is er sprake van een andere bijzondere situatie waarbij sprake is van zwaarwegende (algemene) belangen, zulks per geval te beoordelen door het college van burgemeester en wethouders.

Het gehele artikel die toegevoegd dient te worden aan de APV is weergegeven in bijlage 4.

Hoofdstuk 4 Beheren van monumentale bomen

Het behouden van monumentale bomen bereik je niet alleen door het aanpassen van de kapverordening in de Algemene Plaatselijke Verordening. Verzorging van een boom op leeftijd is van essentieel belang. In dit hoofdstuk wordt aangegeven op welke wijze oude bomen het beste beheerd kunnen worden en hoe het uitvoeren van dit beheer gestimuleerd kan worden.

4.1 Onderhoud van een monumentale boom

Een monumentale boom heeft er jarenlang over gedaan om uit te groeien tot de habitus die hij nu vervuld. Een boom ondergaat in zijn leven een viertal fasen. Iedere fase vraagt zijn specifieke onderhoudsmaatregelen. In de aanslag- en jeugdfase wordt geïnvesteerd in een goede standplaats en begeleiding van de boom. Hierbij valt te denken aan het opsnoeien van de kroon tot de juiste hoogte maar ook gericht ingrijpen in de kroon zodat de boom uiteindelijk een goede kroon kan krijgen. Dit is dan terug te zien in de verschijningsvorm wanneer de boom in de volwassen fase komt. In deze periode vraagt de boom weinig onderhoud. Er komt echter een moment dat een boom in de ouderdomsfase belandt, ook wanneer de boom zich onder optimale groeiomstandigheden heeft kunnen ontwikkelen. In de kroon komt veel dood hout of de boom raakt instabiel. Wonden sluiten slecht. De boom wordt gevoeliger voor aantastingen.

Om in goede conditie te blijven en de levensduur aanzienlijk te kunnen verlengen is het noodzakelijk de boom te blijven onderhouden. In vergelijking met de onderhoudsmaatregelen die in de volwassen fase wordt uitgevoerd zijn de maatregelen in de ouderdomsfase arbeidsintensief. De boom zal namelijk vaker visueel beoordeeld moeten worden, mogelijk aangevuld met gericht onderzoek en toename van de kroonverzorging. Vanuit de zorgplicht die wij moeten uitvoeren monitoren wij onze oudere bomen jaarlijks en voeren we werkzaamheden uit om behoud zo lang mogelijk te bewerkstelligen.

4.2 Subsidieregelingen

We hechten er veel waarde aan dat monumentale bomen zo lang mogelijk behouden blijven, ook die in particulier eigendom zijn. Deze bomen zijn niet alleen van grote betekenis voor de eigenaren, maar ook voor de hele omgeving. De particuliere eigenaar is verantwoordelijk voor het uitvoeren van het onderhoud. Met het toekennen van de monumentale status aan een boom wordt er een bepaalde verplichting aan de eigenaar opgelegd. Verplichtingen die in sommige gevallen hoge kosten met zich mee kunnen brengen.

Wanneer boomeigenaren een tegemoetkoming in de kosten zullen krijgen zijn zij sneller geneigd om onderhoud aan de boom uit te voeren. Hiermee kunnen gebreken aan een boom eerder opgemerkt worden en verholpen. Door het tijdig uitvoeren van de juiste maatregelen wordt het behoud van de boom aanzienlijk verlengd. Het opmerken van een gebrek in een later stadium kan betekenen dat de conditie van een boom al dusdanig is verslechtert dat er vergaande ingrepen nodig zijn die ontsierend zijn voor het karakter van een boom om deze te kunnen behouden. Ook kan er een gevaarlijke situatie zijn ontstaan waardoor een boom gekapt zou moeten worden. Tijdig signaleren en ingrijpen is dus van groot belang. Er zijn echter weinig subsidiemogelijkheden voor particulieren.

4.2.1 De Bomenstichting

De Bomenstichting heeft een Bomenfonds opgericht die eigenaren deels voorziet in de onderhoudskosten. De eigenaar heeft echter alleen recht op subsidie wanneer de boom vermeld staat in de door de Bomenstichting opgesteld landelijk register monumentale bomen. Het Bomenfonds is grotendeels afhankelijk van bijdragen van bedrijven, particulieren en andere fondsen. Het bomenfonds heeft daarom maar een beperkte omvang en kan het lang niet alle aanvragers van een tegemoetkoming in de kosten honoreren. Daarnaast is het bomenfonds alleen bruikbaar voor achterstallig onderhoud en herstel.

4.2.2 Gemeentelijk subsidieverordening

Aangezien de subsidieregeling van de Bomenstichting niet gericht is op het uitvoeren van regulier beheer en er geen andere subsidieregelingen zijn, is het wenselijk zelf een subsidieverordening in het leven roepen die ervoor zorgt dat een deel van de kosten voor het uitvoeren van goed en tijdig onderhoud gecompenseerd kunnen worden. De gemeentelijke subsidieverordening moet leiden tot een duurzame instandhouding van de bomen. Voorbeelden van maatregelen in het kader van duurzame instandhouding zijn:

1. visuele conditiebeoordeling boom (VTA-controle);
2. kroonsnoei (herstel- en stabilisatiesnoei);
3. kroonverankering;
4. groeiplaatsverbetering;
5. ziektebestrijding.

Punt 2 t/m 5 zijn te scharen onder groot onderhoud. Klein onderhoud, zoals het snoeien van gebroken takken en opschot aan de stamvoet valt niet binnen de subsidieregeling, evenals het verrichten van werkzaamheden in het kader van achterstallig onderhoud.

Randvoorwaarden

Een aanvraag die wordt ingediend om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming voor gemaakte kosten vanuit het bomenfonds zal aan een aantal voorwaarden moeten voldoen. In het kort komt het erop neer dat een eigenaar die een subsidie toegewezen kan krijgen tot maximaal 50% van de kosten met een maximum bedrag van € 500,- per boom. Om te kunnen bepalen of een boom aan alle voorwaarden voldoet is het van belang dat bij het toekennen van een monumentale status bekend is wat de conditie/staat is. Daarom zullen alle particuliere bomen visueel beoordeeld worden en de resultaten hiervan vastgelegd. Deze nulmeting geeft inzicht of de conditie van de boom in de tussengelegen periode is veranderd. Deze basisinformatie kan worden meegenomen in de afweging voor het toekennen van een subsidie: is er wel degelijk sprake van een achteruitgang in kwaliteit of is er sprake van achterstallig onderhoud. Daarnaast komt een eigenaar per boom/element maximaal eens per vijf jaar in aanmerking voor een subsidie. De gesubsidieerde onderhoudsmaatregelen zullen gedurende deze periode een voldoende positief effect hebben op de conditie van de boom. De gehele subsidieverordening onderhoud monumentale bomen is terug te vinden in bijlage 5.

Hoogte subsidieverordening

De hoogte van het bedrag van de subsidieverordening zal jaarlijks door het college van burgemeester en wethouders worden vastgesteld. Basis hiervoor zijn de kosten die de verschillende maatregelen kosten. In de tabel hieronder is een indicatie van de kosten per maatregel weergegeven.

Werkzaamheden		Kosten per boom
VTA controle inclusief verslaglegging		€ 75,-
Kroonsnoei		€ 300,-
Kroonverankering		€ 600,-
Groeiplaatsverbetering	Beluchting/ploffen 3x	€ 75,-
	Beluchtingsysteem	€ 250,-
	Voedings sleuven (2 m ³)	€ 250,-
	Mycorrhiza	€ 150,-
Ziektebestrijding	Onderzoek en behandeling	€ 240,-
	Snoei	€ 300,-

bron: Bomenwerk, kosten & techniek 2004

Na vaststelling van de monumentale bomenlijst zal het eerste jaar voornamelijk de nadruk liggen op het uitvoeren van de VTA-controle (Visual Tree Assessment, visuele boomcontrole). De verwachting is dat de eerste jaren een gering aantal aanvragen voor subsidie zal binnenkomen. Er zijn namelijk alleen bomen op de lijst geplaatst die in een goede conditie verkeren. Deze hebben nog niet extra veel onderhoud nodig. Het kan echter wel zo zijn dat een boom specialistische onderhoud nodig heeft in verband met een blikseminslag of het constateren van een ziekte. De verwachting is dat een bedrag van € 10.000,- per jaar voldoende is om alle subsidieaanvragen te honoreren. Ervaringen uit voorgaande jaren zijn leidend bij het opnieuw vaststellen van de hoogte. Bij de subsidieverordening hanteren we de regel: wie het 'eerst komt, wie het eerst maalt' en 'op = op'.